

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

2

YOKSULLUK VE AÇLIK

Yoksulluk kavramı, çok sayıda bileşeni içermekte ve bu bileşenler arasındaki çeşitli ilişkilerle yapılacak tanımlamalar, konu hakkında çalışma yapan kişinin kişisel birikimiyle şekillenebilmektedir (Odabaşı, 2010:11).

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

- * Rowentree yoksulluğu; toplam kazançların, biyolojik varlığın devamı için gerekli olan yiyecek, giyim vb. asgari düzeydeki fiziki ihtiyaçları karşılayamaması (Arpacıoğlu, 2011)olarak tanımlar.
- * Atasever'e (2010) göre, günümüzde uluslararası birçok kuruluş, az gelişmiş ülkelerde gün geçtikte artmakta olan açlık sorununun çözümüne çalıştığından yoksulluk genel olarak beslenme üzerinden nitelendirilmektedir.

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Dünya genelinde yaşam ve sağlıkla ilgili bazı göstergeler

(000.000)

YILLAR	1995	2025
Yoksullukla Yaşama	2400	3300
Yetersiz Beslenenler	1800	500
Açlıktan Ölenlerin Sayısı	20	10
Kirli Sudan Ölenlerin Sayısı	9,1	3,7
Sağlık Kuruluşlarına Erişememe	1500	700
Yetersiz Barınma	1100	700
Okula Erişememe	1000	500
İşsizlerin Sayısı	100	200

Kaynak: World Bank 2000-2001 Report, s.274-290, Washington D.C.

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

* Yoksulluğu uzun zaman daha çok parasal gelir acısından tanımlayan **Dünya Bankası'nın** aksine **Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın** (UNDP) konuları arasına giren yoksulluk, insani gelişme için zorunlu olan fırsatlardan (hayat boyu sağlık, yaratıcı bir hayat, ortalama bir hayat standardı, özgürlük, kendine güven, saygınlık) mahrum olma şeklinde tanımlanarak kavramın sadece parasal bir içeriğe hapsedilmesi engellenerek kavram kültürel ve öznel boyutlarıyla da ele alınmıştır. Kısacası kavram çok boyutluluğu da içermektedir (Arpacıoğlu, 2011).

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

- * Birleşmiş Milletler'in bakış açısıyla yoksulluk kavramı en net şekilde 1995 yılında Kopenhag'da düzenlenen Dünya Zirvesi'nin raporunda ifade edilmiştir. Raporda **mutlak yoksulluk**; *gıda, güvenilir içme suyu, sıhhi olanaklar, sağlık, barınma, eğitim ve bilgiyi içeren temel insani ihtiyaçlardan şiddetli yoksun/ mahrum olma durumu* olarak tanımlanmaktadır. Tanım, sadece gelire değil, aynı zamanda sosyal hizmetlere erişime de dayanmaktadır.

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Kısa bir hatırlatma:

- * Gelişmekte olan ülkelerde her dört kişiden biri mutlak yoksulluk içinde yaşıyor.
- * Her yıl bir milyar cep telefonu satılıyor ve ortalama bir kullanıcı 18-24 ayda bir telefon değiştiriyor.
- * Bir hamburger yapmak için 2400 litre su kullanılıyor (OECD, 2016).
- * *Bunları biliyor muydunuz?*

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Yoksulluk Düğümü

Sürdürülebilirlik konusundaki uluslararası belgeler çerçevesinde sürdürülebilirliğin genel bakış açısındaki vurgular genel olarak;

- * Ekonomik, sosyal ve ekolojik boyutlar arasında bir öncelik verme işlemi yapılmaksızın tüm politika alanlarına eşit derecede önem,

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

- * Yoksulluğun; sürdürülebilir geçimin sağlanması için yeterli gelir ve üretim kaynaklarından mahrumiyet, açlık ve yetersiz beslenme, hastalık, eğitim ve diğer temel hizmetlere erişememe veya sınırlı erişim, olum ve hastalık oranının artması, evsizlik ve yetersiz konut, tehlikeli çevre, sosyal ayırım ve dışlanma, karar almaya katılımdan yoksunluk, sosyal ve kültürel hayata katılımdan yoksunluk şeklinde pek çok tezahürüne değinilmesi önemlidir (Özgenç, 2015:116).

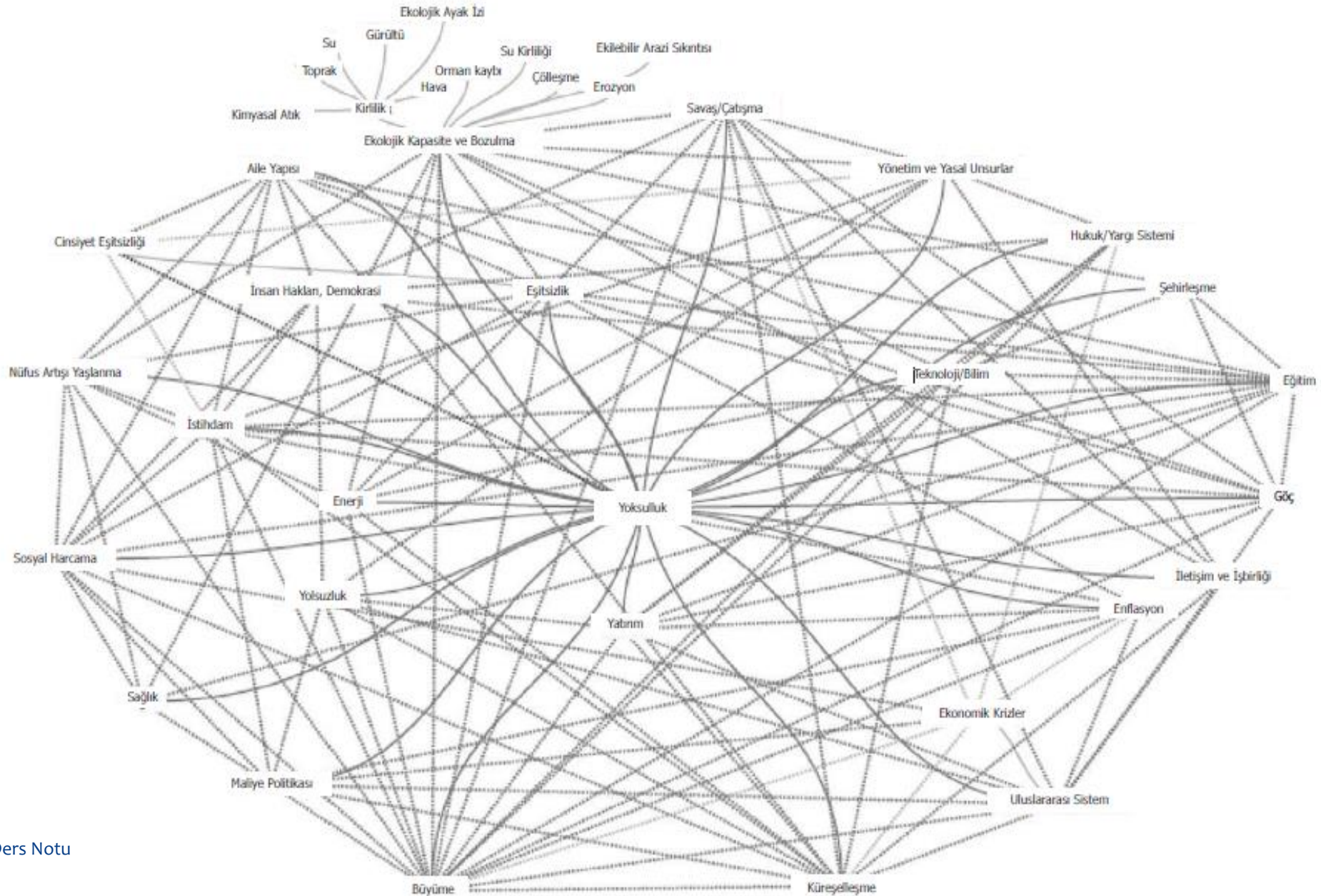
SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

- * Kuşaklar arasında ve aynı kuşak içinde sosyal adalet ve eşitlik teması gereği zamansal ve mekânsal etki vurgusu,
- * İhtiyaç ve sınırlama/limit kavramlarının asgari şartları ve potansiyeli;
 - İhtiyaç kavramı: Asgari tüketim düzeyini karşılama zorunluluğu ile ihtiyaçların büyümeyi geliştirme potansiyeli,
 - Sınırlılık/limit kavramı: Kaynaklar üzerindeki baskı ile teknoloji ve sosyal örgütlenme düzeyinin belirlediği potansiyel olarak özetlenebilir.

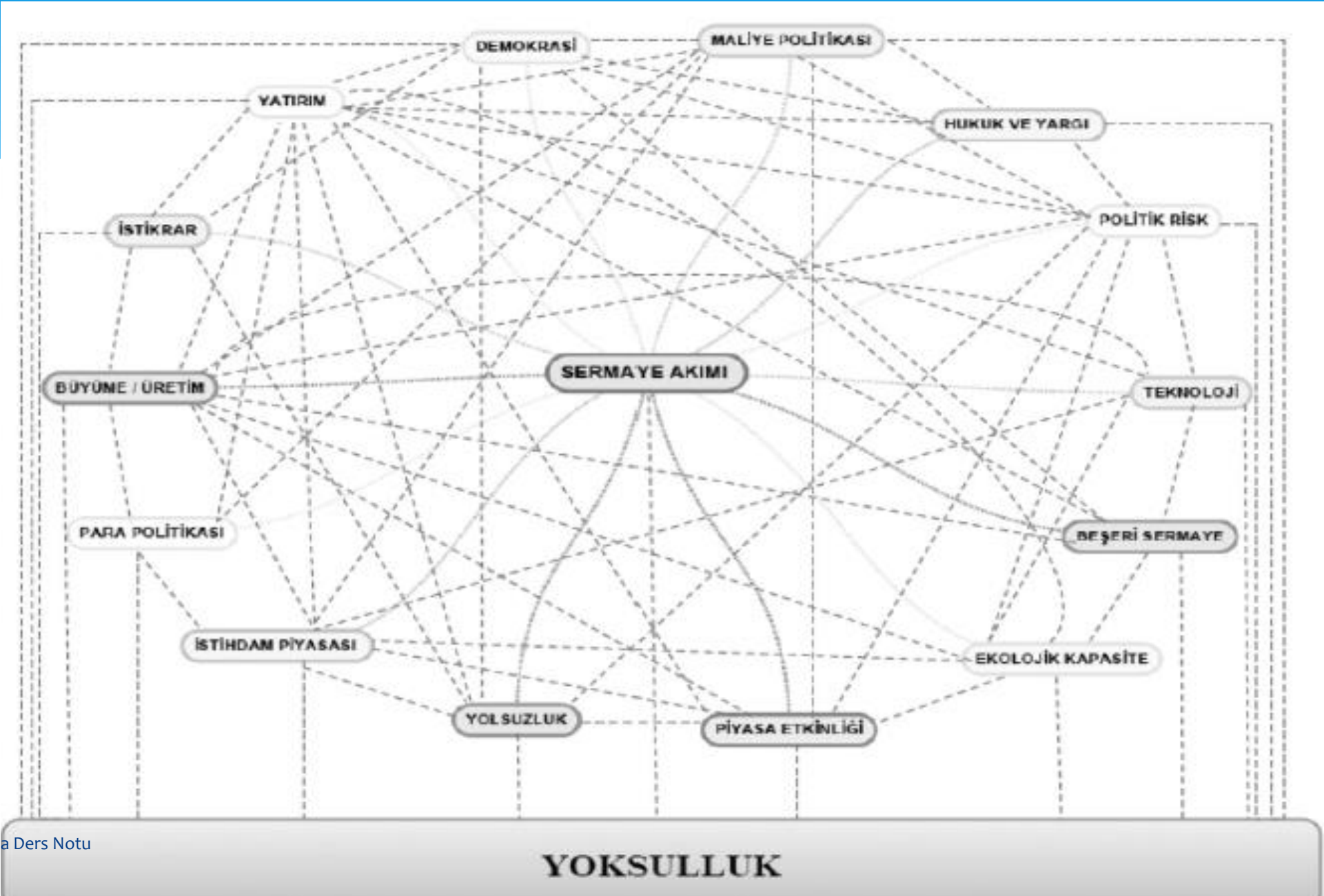
SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

- * Yoksulluğun çok boyutluluğu, sürdürülebilirlik kavramının bu vurguları ile gerçek anlamda ifade olanağı bulmaktadır. Önceki bölümlerde anlatılan *ilişkiler, etkileşim mekanizmaları, farklı politika alanlarının kendi önceliğine göre oluşturduğu uygulamalar* ile yoksullukla mücadele çerçevesinde oluşturulan uygulamaların dışsallığı sonucu oluşan ikincil etkiler göz önüne alındığında yoksulluğun etkileşim mekanizması adeta bir düğüme benzetilmiş ve bu yeni yorum “**yoksulluk düğümü**” olarak isimlendirilmiştir (Özgenç, 2015:124).

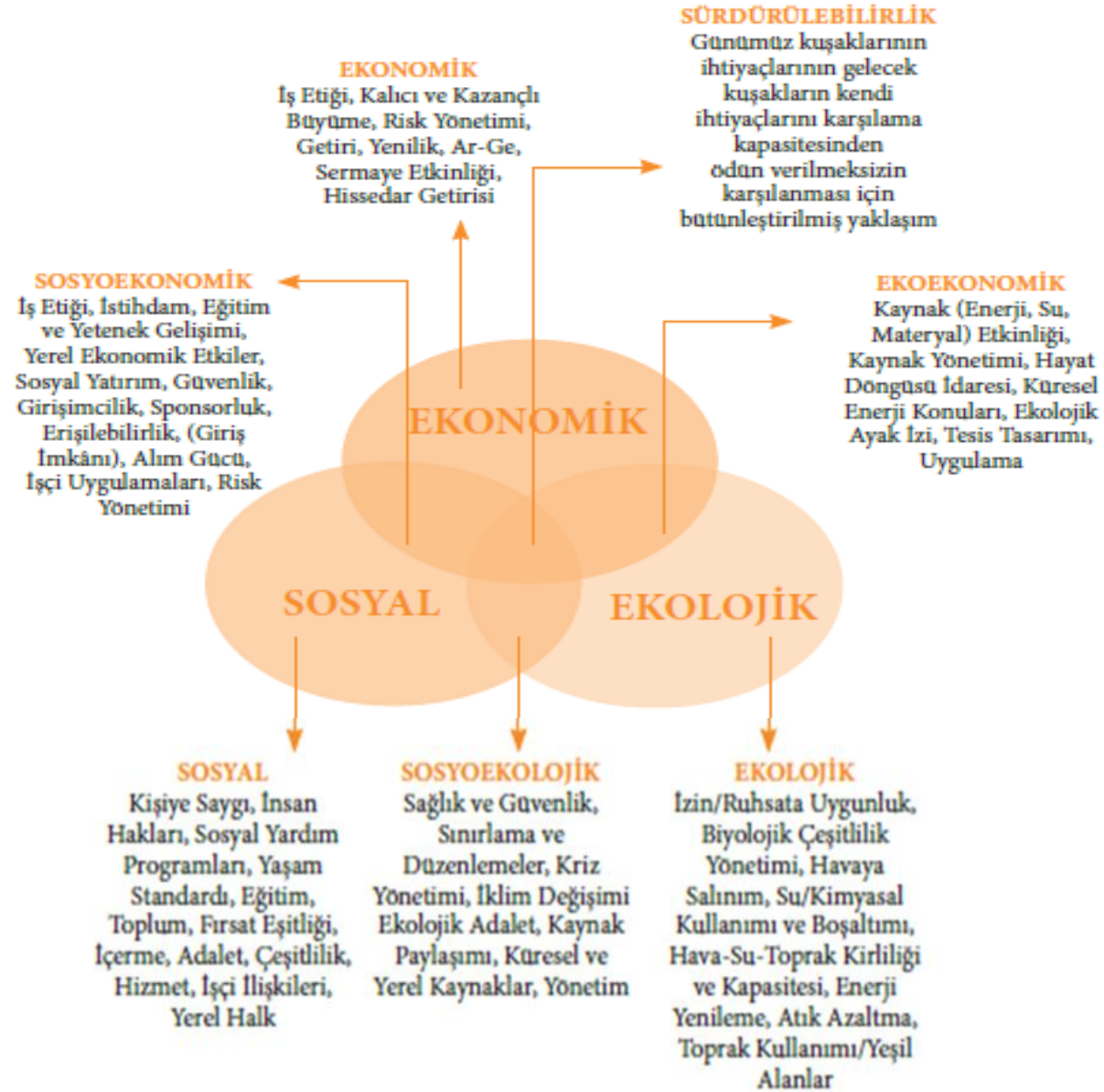
Yoksulluk Düğümü (Özgenç, 2015: 125).

Sermaye Akımının Çok Boyutlu Etkileşim Mekanizması ve Yoksulluk (Özgenç, 2015:127)

Şekil 2. Ekonomik, Sosyal ve Ekolojik Unsurların Sürdürülebilirlik İçindeki Konumu

Kaynak: 2002 University of Michigan Sustainability Assessment, International Union for Conservation of Nature, www.verifysustainability.com, blogs.oregonstate.edu, nooventures.edublogs.org, olis.uoregon.edu, www.vanderbilt.edu, www.ursinus.edu kaynaklarında yer alan şekiller incelenerek çizilmiştir. (Özgenç, 2015:109)

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Göstergeleri Tablosu

Tema	Alt Tema	Temel Gösterge	Diğer Göstergeler
Yoksulluk	Gelir yoksulluğu	Ulusal yoksulluk sınırının altında yaşayan nüfusun oranı	Uluslararası yoksulluk sınırının altında yaşayan nüfusun oranı (1\$ ve/veya 2\$)
	Gelir eşitsizliği	En yüksek yüzde yirmi ile en düşük yüzde yirmilik dilimin milli geliri paylaşım oranı	
	Sanitasyon	Gelişmiş sanitasyon imkânlarına erişen kentsel ve kırsal nüfusun oranı	
	İçme suyu	Gelişmiş su kaynağı imkânlarına sürdürülebilir bir şekilde erişen kentsel ve kırsal nüfusun oranı	
	Enerjiye erişim	Elektrik veya diğer modern enerji hizmetlerinden yararlanmayan hane halkı oranı	Yemek pişirmede katı atıkları kullanan nüfusun oranı
	Yaşam koşulları	Dezavantajlı konutlarda yaşayan kentli nüfusun oranı	
Yönetişim	Yolsuzluk	Rüşvete başvuran nüfusun oranı	
	Suç	100.000 kişi başına düşen kayıtlı şiddet suçu ve cinayet sayısı	

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Özellikle az gelişmiş ülkelerde devam eden açlık sorunları nedeniyle Dünya Bankası'nın günlük geliri minimum 2.400 kalori besini almaya yetmeyen insanları mutlak yoksul olarak tanımladığı dar anlamda yoksulluk değerlendirmeleri güncelliğini korumaktadır.

Yoksulluk sadece az gelişmiş ülkelere ait bir sorun olmayıp farklı boyut ve dereceleri ile gelişmiş ve sanayileşmiş ülkelerde de karşımıza çıkan bir problem olmaktadır (Beken, 2006:1). Bu bağlamda, siyasal, kültürel ve ekonomik koşullar başta olmak üzere, gündelik yaşama için yapısal hakların tamamını kapsayan yoksunluklardır.

SÜDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler için de yoksulluk temel bir sorundur ve gün geçtikte daha büyük önem kazanmaktadır. Buna bağlı olarak gelişmekte olan ülkelerdeki yoksulluğu tek kaleme indirgeyip açlık olarak nitelendirmek yanlış olur.

Kavramsal olarak kişilerin yeme, içme, giyinme, barınma ihtiyaçları ve sosyal birey olabilme adına sahip oldukları sosyal yaşam düzeylerinin de düşük olması yoksulluk olarak adlandırılmakta ve buna da geniş anlamda yoksulluk adı verilmektedir (Atasever, 2010:4).